

Ár 2012, föstudaginn 12. október er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Guðlaug B. Ólafsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 98/2012**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 23. maí 2012, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 13. apríl 2012. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 25. maí 2012, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 19. júní 2012. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 20. júní 2012, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust ekki frá sóknaraðila.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 12. október 2012.

II.

Málsatvik.

Þann 5. apríl 2005 var skuldabréf nr. X, að fjárhæð kr. 2.730.000, gefið út af A, til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Sóknaraðili og B, tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð in solidum á láninu.

Fyrir liggur ódagsett skjal sem ber heitið „Niðurstöður greiðslumats“. Á skjalinu kom fram að lántakandi að skuldabréfi væri A. Tekið var fram að niðurstaða greiðslumats benti til þess að lántakandi gæti ekki efnt skuldbindingar sínar miðað við núverandi fjárhagsstöðu. Ekki var tekið fram hvort ráðgert væri að ráðstafa meira en helmingi lánsupphæðar til greiðslu á skuldum lántakanda hjá Sparisjóðnum. Þá var útdráttur úr 3. mgr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Sóknaraðili óskaði eftir að takast á hendur sjálfskuldarábyrgð þrátt fyrir að greiðslumat benti til þess að greiðandi gæti ekki efnt skuldbindingar sínar. Einnig staðfesti sóknaraðili að hafa fengið og kynnt sér bækling um sjálfskuldarábyrgðir og lánsveð.

Þann 7. ágúst 2007 var gerð breyting á greiðsluskilmálum skuldabréfs nr. X sem sóknaraðili skrifaði m.a. undir.

Þann 23. febrúar 2012 sendi umboðsmaður skuldara varnaraðila tölvupóst fyrir hönd sóknaraðila þar sem óskað var eftir að ábyrgðarskuldbinding vegna lánveitingar Z yrði skoðuð og rökstudd afstaða tekin til gildis hennar. Sama dag kvað varnaraðili ábyrgðina gilda.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 13. apríl 2012.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að ábyrgð á skuldabréfi nr. X verði felld niður. Sóknaraðili kveður varnaraðila ekki hafa farið eftir samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga þar sem ekki hafi farið fram greiðslumat á skuldara áður en gengist var í ábyrgð vegna lánsins, sbr. 4. gr. samkomulagsins. Þá hafi ábyrgðarmönnum ekki verið kynnt niðurstaða greiðslumats áður en gengist hafi verið í umrædda ábyrgð.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfu sóknaraðila verði hafnað. Varnaraðili vekur sérstaka athygli á því að samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga sé ekki réttarheimild í íslenskum rétti heldur samkomulag sem feli í sér stefnuyfirlýsingu aðila þess um framkvæmd veitingu ábyrgða í tengslum við lánveitingar til einstaklinga. Í dómaframkvæmd hafi af þessum sökum, þegar ábyrgðarskuldbindingar eru felldar úr gildi, ekki verið vísað til samkomulagsins eins og sér til stuðnings niðurstöðu heldur hafi málsatvik verið metin heildstætt í ljósi 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa. Varnaraðili vísar þessu til stuðnings til dóma Hæstaréttar í máli nr. 163/2005 og í máli nr. 141/2012 og héraðsdóms Norðurlands vestra í máli nr. E-25/2011 og héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-4871/2011. Áréttar varnaraðili að úrskurðarnefndin, sem væntanlega teljist til úrskurðarnefndar á stjórnarsýslustigi, sé bundin við fordæmi dómstóla við úrlausn mála.

Varnaraðili bendir á að samkomulagið hafi verið fyllilega virt gagnvart sóknaraðila. Lántakandi hafi verið greiðslumetinn og sóknaraðili kynnt niðurstaða greiðslumats í samræmi við ákvæði samkomulagsins og hafi sóknaraðili staðfest það með undirritun sinni. Sóknaraðili hafi jafnframt staðfest að honum hafi verið fenginn og hann kynnt sér bækling um sjálfskuldarábyrgðir og lánsveð. Í bæklingnum hafi eftirfarandi komið fram: „*Kannaðu fjárhag þess sem biður þig um að gangast í ábyrgð. Þú ert að taka á þig jafnmikla skuldbindingu og sá sem tekur lánið. Þú átt því rétt á að hann geri grein fyrir tilgangi lántökunnar og sýni fram á greiðslugetu sína með því að leyfa þér að kanna stöðu sína í FF eða leggja fram skattframtal. Gerðu þetta, hversu kunnug(ur) sem þú ert lántaka. Aflaðu þér sams konar upplýsinga um meðábyrgðarmenn ef þér þykir ástæða til.*“

Varnaraðili bendir á að sóknaraðili hafi getað kynnt sér greiðslumatið hefði hann viljað og talið það ákvörðunarástæðu fyrir því að gangast í sjálfskuldarábyrgð. Þrátt fyrir að honum hafi verið kynntur upplýsingabæklingur um ábyrgðir og lánsveð og niðurstöðu greiðslumatsins sem hafi bent til neikvæðrar greiðslugetu hafi hann tekið ákvörðun um að gangast í umrædda ábyrgð. Í samræmi við niðurstöðu Héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-4871/2011 beri honum að standa við þá skuldbindingu.

Vísar varnaraðili til þess að hafi vilji sóknaraðila staðið til þess að véfengja það að greiðslumat hafi verið framkvæmt hefði honum verið í lófa lagi að geta þess á þeim tíma sem hann hafi tekið á sig umrædda ábyrgðarskuldbindingu. Á varnaraðila hafi engin skylda hvílt til þess að geyma greiðslumat eða önnur gögn þess til stuðnings til lengri tíma, sbr. dómur Hæstaréttar í máli nr. 141/2012. Í ljósi þess að sóknaraðili hafi ekki haft uppi mótmæli um réttmæti ábyrgðarinnar fyrir en nú sjö árum síðar, verði krafa hans að teljast fallin niður fyrir tómlæti og vísast í því sambandi til áðurnefnds dóms Hæstaréttar í máli nr. 141/2012. Þá vekur varnaraðili athygli á því að sóknaraðili hafi undirritað skilmálabreytingu í ágúst 2007 og hafi þar með veitt eftirfarandi og endurnýjað samþykki sitt fyrir umræddri ábyrgð án þess að hafa uppi mótmæli um réttmæti ábyrgðarinnar. Að lokum verði ekki séð hvernig sóknaraðili hafi orðið fyrir réttarspjöllum vegna þessa með hliðsjón af því að hann hafi gengist í ábyrgð þrátt fyrir að hafa verið kynnt sú niðurstaða að lántakandi gæti ekki efnt skuldbindingar sínar miðað við þáverandi fjárhagsstöðu.

Varnaraðili byggir á því að sóknaraðila hafi verið kynnt niðurstaða greiðslumatsins áður en hann hafi gengist í ábyrgðina í samræmi við 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins. Sóknaraðili verði að bera hallann af sönnunarskorti í þessum efnum í ljósi þess að sóknaraðili kaus sjálfur að dagsetja ekki eigin undirritun á skjalið „Niðurstaða greiðslumats“ og hafi ekki sýnt fram á eða gert sennilegt að honum hafi verið kynnt niðurstaða greiðslumatsins eftir að hann hafi gengist í umrædda sjálfskuldarábyrgð. Ódagsett undirritun leiði ekki til þess að ákvæði 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins teljist ekki hafa verið virt, sbr. úrskurður úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 112/2011.

Varnaraðili telur samkvæmt því sem rakið hafi verið og með hliðsjón af 36. gr. laga nr. 7/1936 séu engin efni til að ógilda sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til varnaraðila.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga er undirritað af Sambandi íslenskra sparisjóða f.h. sparisjóða. FF var einn þessara sparisjóða og leiðir varnaraðili rétt sinn í máli þessu frá því félagi. Verður varnaraðili talinn bundinn við efni þess, en þeim skilningi hafnað að einungis sé um að ræða stefnuyfirlýsingu aðila þess um framkvæmd á veitingu ábyrgða í tengslum við lánveitingar til einstaklinga.

Umrætt samkomulag tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Bendi niðurstaða greiðslumats til þess að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar, en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Í dómi Hæstaréttar í máli nr. 141/2012 er byggt á því sjónarmiði að í framangreindu samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga sé ekki

kveðið á um skyldu lánveitenda til að kynna ábyrgðarmanni í öllum tilvikum gögn til grundvallar niðurstöðu greiðslumats eða að geyma undirgögn til stuðnings matinu svo þau mættu vera aðgengileg síðar. Virðist þar m.a. skipta máli hvort ábyrgðarmanni var bent á þann möguleika að kynna sér slík gögn. Í fyrri úrskurðum nefndarinnar var litið svo á að skylda til að kynna niðurstöðu greiðslumats nái til þess að kynna fyrir ábyrgðarmanni helstu atriði sem máli skipta við matið á fjárhag skuldara.

Með skjalinu „Niðurstaða greiðslumats“ var sóknaraðila kynnt neikvæð niðurstaða greiðslumats, en sama orðalag og sama aðferð virðist hafa verið viðhöfð við að benda ábyrgðarmönnum á þann möguleika að kynna sér gögn til grundvallar niðurstöðunni og í umræddu Hæstaréttarmáli, þá var tilgreint sérstaklega að það fæli í sér vísbendingu um að lántakandi gæti ekki efnt skuldbindingar sínar. Einnig kom fram að sjálfskuldarábyrgðarmenn hefðu kynnt sér bækling um sjálfskuldarábyrgðir og lánsveð.

Undirskrift sóknaraðila á skjalið „Niðurstaða greiðslumats“ er ekki dagsett. Við mat á því hvort skilyrði 3. mgr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga telst uppfyllt, verður að telja að það hafi verið á ábyrgð sóknaraðila sjálfs, sem skrifaði undir umrætt skjal, að dagsetja undirskrift sína. Þar sem hann gerði það ekki og þar sem hann hefur ekki fært fram gögn því til stuðnings að skrifað hafi verið undir skjalið eftir að hann gekkst í ábyrgðina verður ekki á því byggt, sbr. úrskurður úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 77/2012.

Í ljósi framangreinds verður ekki fallist á að forsendur séu til að ógilda ábyrgð sóknaraðila með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa. Ber því að hafna kröfu sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 12. október 2012.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Guðlaug B. Ólafsdóttir